EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION

Bryssel den 20.10.2004
KOM(2004) 701 slutlig

MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL RÅDET OCH EUROPAPARLAMENTET

Beredskap och följdhantering i kampen mot terrorismen

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING ... 3

2. RÄDDNINGSTJÄNSTORGANISATIONEN ... 3

2.1. Gemenskapens räddningstjänstmekanism ... 3

2.2. Bättre beredskap genom fortbildning och simuleringsövningar ... 4

2.3. Identifiering och bedömning av kapacitet ... 5

3. HÄLSOSKYDD ... 6

3.1. Utmaning ... 6

3.2. Samarbete om hälsoskydd ... 7

3.3. Medvetenhet om hot samt lednings- och kontrollarrangemang: en mekanism för informationsutbyte, samråd och samordning ... 7

3.4. Övervakning och spårning: Kapacitet för inventering, spårning och identifiering ... 7

3.5. Åtgärder och återhämtning: Medicinlager och hälsovårdsdatabaser samt arrangemang för tillhandahållande av mediciner, specialister, andra medicinska produkter och infrastruktur ... 8

3.6. Förebyggande och skydd: förbud mot flyttning av agens samt biosäkerhet ... 9

3.7. Stärkt beredskap och hanteringskapacitet ... 9

3.8. Internationellt samarbete ... 10

4. GEMENSKAPENS NÄTVERK FÖR SNABB VARNING ... 10

4.1. Kommissionens befintliga system för snabb varning i nödsituationer ... 10

4.2. Konsolidering av de beredskaps- och varningssystem som förvaltas av kommissionen ... 11

4.3. Ett EU-nätverk för brottsbekämpning ... 11

4.4. Ett EU-nätverk för varning och information om viktig infrastruktur ... 12

TEKNISKA BILAGOR ... 13

1. INLEDNING

Europeiska rådet uppmanade vid sitt möte i juni 2004 kommissionen och rådet att bedöma medlemsstaternas kapacitet att såväl förebygga som hantera konsekvenserna av alla typer av terroristattacker och stärka samarbetet när det gäller räddningstjänst. I detta meddelande ges en översikt över de åtgärder som kommissionen vidtar för närvarande. Här föreslås också kompletterande åtgärder för att stärka befintliga instrument och utföra uppdraget från Europeiska rådet.

2. RÄDDNINGSTJÄNSTORGANISATIONEN

2.1. Gemenskapens räddningstjänstmekanism

Ömsesidig hjälp och kollektiva insatser är både en politisk och en praktisk nödvändighet vid en eventuell terroristattack. Terroristattacker kan kräva insatser från många olika håll, alltifrån traditionell räddningstjänstkapacitet till mer sofistikerade tekniska och vetenskapliga resurser. Den nödvändiga kapaciteten för att hantera följderna av en terroristattack kan lätt överstiga kapaciteten i det drabbade landet. Endast gemensamma insatser, baserade på solidaritet, kan skapa förutsättningar för snabba och välavpassade motdrag vid *alla* typer av terroristscenarier.

För sin egen del är kommissionen redo att hjälpa medlemsstaterna att genomföra sina solidaritetsåtaganden genom gemenskapens räddningstjänstmekanism. Denna inrättades i oktober 2001 och har snabbt utvecklats till ett nyckelinstrument för det europeiska samarbetet när det gäller räddningstjänst. Deltagandet i mekanismen har ökat till totalt 30 länder (EU:s 25 medlemsstater samt Bulgarien, Rumänien, Island, Liechtenstein och Norge). Även andra länder visar intresse för att ansluta sig till mekanismen. Kommissionen har bedrivit ett nära samarbete med medlemsstaterna för att utveckla en rad åtgärder och instrument som syftar till att öka beredskapen för och underlätta ömsesidig hjälp vid en omfattande katastrof. En mycket viktig faktor är att mekanismen, som kan utnyttjas av varje land som drabbas av en omfattande katastrof, redan har använts för direkt stöd i olika nödsituationer, vilket har gjort det möjligt att samla erfarenhet och bygga vidare på denna.

När ett land drabbas av en katastrof kan de nationella myndigheterna i detta land ansöka om stöd hos övervaknings- och informationscentret, som omedelbart vidarebefordrar förfrågan till sitt nätverk av nationella kontaktställen. Det är sedan upp till de enskilda länderna att avgöra huruvida de har möjlighet att erbjuda hjälp. Övervaknings- och informationscentret samlar in svaren och det hjälpsökande landet kan välja den vad det behöver för att komplettera sina egna resurser. Dessutom kan övervaknings- och informationscentret erbjuda tekniskt stöd och sända ut mindre expertgrupper för att samordna stödet eller hålla kontakt med nationella myndigheter eller internationella organisationer.

Övervaknings- och informationscentret samlar också in välgrundad information under nödsituationen och tillhandahåller regelbunden uppdatering för alla medverkande länder. Ett anpassat kommunikations- och informationssystem (Cecis) håller på att införas under 2004 för att garantera att informationsflödet under nödsituationer effektiviseras ytterligare.

Hittills har övervaknings- och informationscentret samordnat europeiska räddningstjänstinsatser vid en rad katastrofer, både naturkatastrofer och katastrofer som

orsakats av människor. Under de senaste två åren har fler än tio länder dragit nytta av den europeiska räddningstjänstfunktion som inrättas genom mekanismen. Den hjälp som tillhandahålls genom övervaknings- och informationscentret täcker alla verksamheter som av tradition räknas till räddningstjänsten, inklusive brandbekämpning, medicinsk hjälp och eftersöknings- och räddningsinsatser, men även utrustning och expertis av mer specialiserad natur. Motsvarande stöd kan tillhandahållas på begäran vid en terroristattack. Ett EU-övergripande samarbete ger fördelar i alla situationer där omfattningen av en katastrof är sådan att den nationella kapaciteten inte räcker till, oavsett om det är fråga om en naturkatastrof, en teknisk olycka eller en terroristattack.

Samma dag som Europeiska rådet antog solidaritetsförklaringen, dvs. Den 25 mars 2004, meddelade kommissionen sin avsikt och sitt åtagande att stärka gemenskapens räddningstjänstmekanism. I meddelandet om en förstärkt räddningstjänstkapacitet i EU angavs följande punkter för förbättringar:

- Bättre samarbete och kommunikation.
- Kompatibel teknisk utrustning, inklusive kompatibilitet mellan civil och militär utrustning.
- Gemensamma emblem och andra igenkänningstecken för räddningsteamen, för att tydligt manifestera den europeiska solidariteten.
- Metoder för att finansiera transport av utrustning och räddningsteam vid en eventuell katastrof.

Kommissionen är inställd på att ytterligare förbättra systemet för ömsesidigt bistånd i denna riktning. För att fungera behöver dock vart och ett av dessa förslag medlemsstaternas fulla stöd.

2.2. Bättre beredskap genom fortbildning och simuleringsövningar

Fortbildning är en nyckel till beredskap och motåtgärder i nödsituationer. På europeisk nivå har gemenskapens räddningstjänstmekanism gjort stora insatser för att utforma och genomföra ett fortbildningsprogram för experter och teamledare. Programmet består för närvarande av tre delar: kurser, simuleringsövningar och ett system för utlåning av experter.

Målgrupper för kurserna är teamledare, sambandsmän och experter på teknik, analys och samordning som har rätt att delta i europeiska rättningstjänstinsatser utanför sina egna länder. Fortbildningsplanen har tagits fram med stor noggrannhet för att täcka alla kunskaper och färdigheter som behövs för att bidra på ett meningsfullt sätt till sådana insatser. Kurserna, som pågår i en vecka, uppmuntrar också samspel mellan deltagarna för att främja utbyte av information och kunskaper om andra länders räddningstjänstsystem.

Den första omgången med fortbildningskurser har nu slutförts, med deltagande av fler än 200 nationella experter och teamledare. Kommissionen kommer att fortsätta och om möjligt öka sina insatser på detta område. En andra fortbildningsomgång inleddes i september 2004.

Dessutom har kommissionen för avsikt att organisera särskilda fortbildningskurser i specifika ämnen. Dessa kommer sannolikt att omfatta fortbildning i frågor som är av relevans för terroristbekämpning, till exempel psykologisk och psykosocial hjälp till offer och räddningspersonal, arbete i en kontaminerad miljö etc. Simuleringsövningar är viktiga för att

kunna införa och upprätthålla ett effektivt och väl fungerande insatssystem som klarar av att hantera hot mot den allmänna säkerheten. De gör det möjligt för den räddningspersonal som är först på platsen att tillämpa sina kunskaper i ett realistiskt scenario och skapar inlärningssituationer på en komplexitetsnivå som inte kan uppnås under vanliga fortbildningskurser. För de som ansvarar för systemet innebär simulationsövningarna en unik möjlighet att testa och utvärdera förfaranden, identifiera problem och bygga vidare på tidigare erfarenheter.

På europeisk nivå har kommissionen sedan 2002 finansierat organisationen av åtta större simuleringsövningar, med deltagande av team och experter från flera medlemsstater. Dessa övningar genomförs inom ramen för gemenskapsmekanismen.

Tre övningar utformades särskilt för att illustrera terroristscenarier: *Euratox*-övningen (Frankrike) i oktober 2002, *Common Cause*-övningen (Danmark) i oktober 2002 och *EU Response*-övningen (Belgien) i januari 2003.

Genom utbytessystemet för experter kan nationella experter arbeta under en begränsad period i andra medlemsstater. Systemet är utformat för att göra det möjligt att utbyta kunskaper och expertis och för att garantera att alla medlemsstater kan bygga vidare på denna gemensamma kunskapsbas.

2.3. Identifiering och bedömning av kapacitet

Terrorister kommer att fortsätta att exponera och utnyttja vår sårbarhet. När förebyggande och avskräckning misslyckas och attacker äger rum kan endast ett väl organiserat och effektivt system för motåtgärder ge en någorlunda snabb normalisering av läget. Detta kräver större betoning på beredskapen inför terroristattacker på alla nivåer. Europeiska kommissionen har därför utvecklat en rad verksamheter och instrument som syftar till att identifiera och bedöma vilka räddningstjänstresurser som finns tillgängliga för bistånd på EU-nivå.

Ett sätt att stärka beredskapen är att samla in information. Tillförlitliga och detaljerade uppgifter om vilka resurser och vilken kapacitet som finns på EU-nivå kommer att underlätta planeringen och kan på längre sikt leda till en mer rationell användning av begränsade resurser. I rådets beslut om inrättandet av gemenskapsmekanismen erkändes detta behov. Medlemsstaterna uppmanades följaktligen att se till att information om räddningstjänstteam och räddningstjänstexperter tillgänglig för användning inom ramen för gemenskapsmekanismen. De uppgifter som lämnats av medlemsstaterna har förts in i den räddningstjänstdatabas som kommissionen förvaltar. I det ovan nämnda kommissionsmeddelandet om en förstärkt räddningstjänstkapacitet i EU identifierades en rad luckor i informationsflödet. Medlemsstaterna uppmanades därför att tillhandahålla mer detaljerade uppgifter för att möjliggöra bättre planering och större beredskap.

Under 2003 fick EU:s militära kommitté i uppdrag att upprätta en databas med uppgifter om militärresurser och -kapacitet av betydelse för skyddet av civilbefolkningen mot följderna av terroristattacker, inklusive attacker med kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära (CBRN) medel. Under 2004 gjordes innehållet i den militära databasen tillgängligt för användning inom ramen för gemenskapsmekanismen. Syftet var att stärka gemenskapsmekanismens allmänna kapacitet att vidta motåtgärder i nödsituationer.

För att utföra det uppdrag som Europeiska rådet gav kommissionen i juni, har kommissionen inlett ett arbete med att bedöma räddningstjänstkapaciteten på EU-nivå när det gäller att bistå

länder som drabbats av en omfattande terroristattack. Detta arbete syftar inte till att ge en realistisk överblick över alla nationella räddningstjänstresurser som finns tillgängliga i de deltagande länderna, utan är särskilt inriktat på resurser och kapacitet som kunde ställas till förfogande för att hjälpa andra länder vid en eventuell omfattande terroristattack.

Kommissionen har utgått från olika scenarier för att identifiera både behovet av hjälp på EU-nivå och vilka resurser som finns tillgängliga för sådana hjälpinsatser. Med hjälp av nationella experter utformade kommissionen ett begränsat antal scenarier för insatser vid eventuella terroristattacker. Utifrån dessa scenarier har kommissionen tagit fram en konsoliderad förteckning över de resurser och den kapacitet som behövs på räddningstjänstens område för att hantera följderna av en omfattande terroristattack i Europa. Kommissionen utformade ett omfattande frågeformulär med inriktning på att få fram kvalitativ information i stora kvantiteter, och den 17 augusti 2004 uppmanades de 30 länder som deltar i gemenskapsmekanismen att tillhandahålla information om vilken hjälp i form av räddningstjänst de skulle kunna erbjuda vid vart och ett av dessa scenarier. Samtidigt har EU:s militära stab börjat uppdatera den militära databasen på grundval av den konsoliderade förteckning och det frågeformulär som tagits fram av kommissionen.

När väl informationen har mottagits kommer kommissionen att konsolidera denna och påbörja utarbetandet av ett utkast till en EU-intern rapport med en bedömning av vilken kapacitet som finns tillgänglig på EU-nivå för att bistå länder som drabbats av en större terroristattack. Denna rapport kommer att läggas fram vid Europeiska rådets möte i december. Rapporten kunde bli ett unikt politiskt verktyg för Europeiska unionen och medlemsstaterna och skapa förutsättningar att ytterligare stärka räddningstjänsten i Europa och konsolidera de solidaritetsåtaganden som gjorts.

Hittills har endast vissa av medlemsstaterna lämnat den efterfrågade informationen. Alla medlemsstater måste medverka fullt ut om unionen skall kunna skaffa sig en rättvisande bild av sin kapacitet att vidta åtgärder och utveckla förmågan att leva upp till sitt solidaritetsåtagande.

3. HÄLSOSKYDD

3.1. Utmaning

Terroristattacker och andra händelser som involverar sprängämnen eller biologiska eller kemiska agens kan orsaka enorma skador och kostnader även om de inte leder till att människor dör eller blir svårt skadade eller involverar agens vars verkningar är oöverskådliga, som exempelvis smittkoppor, som fortsätter att spridas även om motåtgärder sätts in. Åtgärderna på hälsoområdet är avsedda att omfatta hela spektrumet av verksamheter, alltifrån riskbedömningar via konstaterande av förekomst eller icke-förekomst av biologiska, kemiska eller radioaktiva agens i kollin, miljöer eller människor, djur eller växter, vidare till kommunikation om risker mellan hälsovårdsmyndigheter, yrkesverksamma inom hälsovården och allmänheten, och därifrån till riskhantering som innefattar införande eller tillämpning av motåtgärder, inklusive reserekommendationer, undersökning och uppsökande av personer som misstänks bära på smitta, vaccination, administrering av terapi- och behandlingsmetoder, dekontaminering, prioriteringar vid behandling av många skadade, isolering, karantän, avspärrning och inskränkning i rörelsefriheten samt avfallshantering.

3.2. Samarbete om hälsoskydd

Medlemsstaterna och kommissionen samarbetar för att se till att det finns tillräcklig kapacitet och förmåga och för att stärka hälsosektorns beredskap och kapacitet att vidta åtgärder vid alla typer av händelser, oavsett ursprung. I november 2001 antog kommissionen och medlemsstaterna ett program om hälsoskydd, som tas upp i kommissionens meddelande KOM(2003) 320 av den 2 juni 2003.

3.3. Medvetenhet om hot samt lednings- och kontrollarrangemang: en mekanism för informationsutbyte, samråd och samordning

Plattformen för samordning av hälsoskyddet i EU är den hälsoskyddskommitté som inrättades i november 2001 av hälsovårdsministrarna och kommissionsledamoten med ansvar för frågor om hälsa och konsumentskydd. Kommittén utbyter information om hälsohot, samordnar beredskaps- och insatsplaner samt krishanteringsstrategier, slår larm och förmedlar snabbt information vid hälsorelaterade händelser av betydelse på EU-nivå, tillhandahåller rådgivning om riskhantering och underlättar och stödjer fortbildning och spridning av god praxis och erfarenhet.

Ett säkert system för snabb varning (Ras-Bichat) som är tillgängligt dygnet runt sju dagar i veckan förbinder kommissionen och medlemmarna i hälsoskyddskommittén med kontaktställen vid relevanta statliga myndigheter. Det kompletterar det system för tidig varning och reaktion som inrättades genom kommissionens beslut 2000/57/EG av den 22 december 1999 för formell anmälan av sjukdomsutbrott och samråd om och samordning av motåtgärder i enlighet med Europaparlamentets och rådets beslut nr 2119/98/EG. Båda systemen är länkade enligt lämpliga användningsrutiner till alla hälsorelaterade varningssystem på EU-nivå och till system som söker och sammanställer information som tillhandahålls av nyhetsbyråer, andra nyhetsmedier och specialiserade källor på Internet, i syfte att kunna varna på förhand om hotfulla situationer.

De varningssystem och den samordning av åtgärder som säkerställs genom denna plattform för samarbete om hälsoskydd gäller hela skalan av tänkbara händelser, alltifrån smärre incidenter och hot, exempelvis meddelanden om hälsofarliga livsmedelspartier och misstänkta postförsändelser, till stora förluster i människoliv och inskränkningar i rörelsefriheten, som kan kräva stora polisiära, säkerhetsmässiga och till och med militära resurser.

3.4. Övervakning och spårning: Kapacitet för inventering, spårning och identifiering

Biologiska agens har prioriterats utifrån vissa kriterier, som smittsamhet, virulens, nedbrytbarhet, enkelhet vad gäller hantering och spridning samt möjligheter att motverka deras spridning och effekter.

Det finns sju laboratorieanläggningar i fem medlemsstater som är i stånd att hantera och bekräfta förekomsten i prov och preparat av högriskagens som hemorragisk febervirus och smittkoppor (säkerhetsnivå 4). Dessa laboratorier har bildat ett nätverk som tillhandahåller samtliga medlemsstater kvalitetssäkrade tjänster, är tillgängligt dygnet runt sju dagar i veckan, kommunicerar snabbt med nationella myndigheter och kommissionen, utvecklar ett system för vidarebefordran, mottagning och hantering av prov samt erbjuder specialutbildning och kompetensutveckling.

För att höja biosäkerheten har kommissionen sedan januari 2003 sett till att *Bacillus anthracis* (antrax/mjältbrand), *Franciscella tularensis* (tularemi/harpest), *Coxiella burnetii* (Q-feber) och *Variola major* (smittkoppor) står under obligatorisk övervakning genom att föra upp dem på EU:s förteckning över särskilda agens och genom att ange falldefinitioner för dessa agens i kommissionens beslut 2003/534/EG av den 17 juli 2003. För att få fram ett enda verktyg och för att kunna prioritera hälsoskyddsåtgärder har man dessutom utvecklat en matris och en beslutsmodell för EU:s behöriga myndigheter.

3.5. Åtgärder och återhämtning: Medicinlager och hälsovårdsdatabaser samt arrangemang för tillhandahållande av mediciner, specialister, andra medicinska produkter och infrastruktur

Det finns inga godkända vaccin i EU mot patogener som smittkoppor eller pest. Godkända mjältbrandsvaccin är inte allmänt tillgängliga. Den pågående översynen av EU:s läkemedelslagstiftning har utnyttjats för att införa lagändringar som gör det möjligt att distribuera och skriva ut läkemedel som inte får utbjudas till försäljning, om förutsättningarna är de rätta.

Analysen av kapaciteten i antibiotikaindustrin visade att utbudet troligen kommer att vara tillräckligt för alla tänkbara situationer. Information om lager av vaccin mot bioagens, antibiotika, antidot och antivirala medel i medlemsstaterna har erhållits och distribuerats (restriktivt). Enighet har uppnåtts om vilken allmän information som behöver samlas in om medicinska resurser för ömsesidigt bistånd i medicinska katastrofsituationer. De flesta medlemsstater har eller håller på att införskaffa lager av smittkoppsvaccin. Tillgången till immunoglobulin, som används för att behandla allvarliga biverkningar av vaccin, är otillräcklig. En undersökning som kommissionen låtit utföra om utspädningen av befintligt smittkoppsvaccin visar att det finns en risk för problem i nödsituationer. Insatserna inriktas nu på att utveckla säkrare vaccin och utforma vaccinationsstrategier, inklusive för pandemisk influensa. På kommissionens begäran har Europeiska läkemedelsmyndigheten utfärdat riktlinjer om användning av mediciner mot sjukdomsframkallande organismer (patogener) och utveckling av smittkoppsvaccin baserat på vacciniavirus.

Kliniska riktlinjer för bestämning och hantering av sjukdomsfall förorsakade av avsiktlig spridning av patogener håller på att utarbetas på grundval av samförstånd och ömsesidig kontroll. Det gäller: *mjältbrand, smittkoppor, botulism, pest, tularemi, hemorragisk febervirus, brucellos, Q-feber, encefalitvirus, rots* och *melioidos*.

När det gäller användning av kemiska agens i samband med terrorism, har en rad förteckningar över kemiska agens förts samman så att det blivit möjligt att få fram grupper av ämnen som kräver samma metoder i fråga om folkhälsa som i medicinskt hänseende. De kliniska och toxikologiska aspekterna har setts över och uppgifter från en undersökning rörande giftcentraler som utfördes av kommissionen har använts för att sammanställa en förteckning över klinisk och laboratorierelaterad expertis i EU. Ett nätverk av beredskapscentrum för kemiska agens kommer att sättas upp för att rapportera incidenter av EU-övergripande betydelse och ge råd om motåtgärder. Slutligen har riktlinjer om användning av motgift och läkemedel mot kemiska agens erhållits från Europeiska läkemedelsmyndigheten och offentliggjorts.

Kunskaperna är begränsade i fråga om vilka agens som kan användas för terroriståndamål, vilka sjukdomar som är förbundna med dessa agens, hur de skall hanteras kliniskt och

epidemiologiskt vilken laboratorieanalys som krävs. Därför strävar man efter att identifiera relevanta experter i EU och att ange dem i ett register som är gemensamt för medlemsstaternas myndigheter. Experterna väljs ut av hälsovårdskommittén efter kriterier som grundar sig på kvalifikationer, erfarenhet och beredskap att delta i relevanta insatser.

3.6. Förebyggande och skydd: förbud mot flyttning av agens samt biosäkerhet

EU har stränga regler för registrering av kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära agens och material. Genom direktiven om biologiska och kemiska agens ur ett arbetsmiljöperspektiv finns sedan 1990 skyldigheter kopplade till innehav, lagring och användning av sådana agens på alla arbetsplatser, inklusive laboratorier, forskningsinstitut, akademiska institutioner, sjukhus etc. Direktiven föreskriver också att alla som är involverade i dessa former av hantering skall ha lämpliga kvalifikationer och vara registrerade. Stränga villkor för registrering och hantering av radioaktiva ämnen föreskrivs i en rad direktiv om allmänhetens och arbetstagares skydd mot joniserande strålning. Stränga villkor och skyddsbestämmelser gäller även i fråga om livsmedelssäkerhet och inom djur- och växtskyddssektorerna. Det finns en tvingande ordning för kontrollen av export av produkter och teknik med dubbla användningsområden. Denna ordning inbegriper förteckningar över radiologiska, nukleära, biologiska och kemiska agens och teknik som omfattas av stränga bestämmelser med anknytning till internationella icke-spridningsavtal och system för exportkontroll.

3.7. Stärkt beredskap och hanteringskapacitet

Planering av beredskap och hanteringskapacitet är en mycket viktig prioritering inom EU. Huvudmålet är att göra medlemsstaternas motåtgärder kompatibla. Därför har en sammanställning av nationella planer för att möta eventuella hälsohot utarbetats. Under 2005 kommer man att genomföra EU-övergripande övningar för att bedöma kommunikationen och de nationella planernas kompatibilitet vid tänkta utbrott av smittkoppor och pandemisk influensa. Kommissionen publicerade i mars 2004 ett arbetsdokument som i grova drag redogör för gemenskapens beredskap att möta och vidta åtgärder mot pandemisk influensa. För närvarande arbetar kommissionen på en allmän EU-plan för att möta nödsituationer på folkhälsoområdet.

Medlemsstaterna och kommissionen är i färd med att utarbeta modeller för att kunna förutse spridningen av sjukdomar och agens under olika scenarier, och med varierande kvantitativ och kvalitativ information om hur människor förflyttar sig, sociala vanor, olika geografiska förhållanden, väderlek, och förutsättningar för transporter och samhällsservice. Man vill även kunna bedöma verkningarna av särskilda hälsoskyddsinsatser, till exempel karantän och vaccination. Dessa verksamheter medfinansieras av gemenskapen inom ramarna för det allmänna folkhälsoprogrammet för 2003-2008.

Ett program för fortbildning inom två huvudområden har utvecklats. Det gäller för det första fortbildning om undersökning av utbrott av smittsamma sjukdomar, som finansieras gemensamt av kommissionen och medlemsstaterna och ger en flexibel möjlighet att sända ut experter inom och utanför EU. Det gäller för det andra en fortbildning och framtagande av material om kriminalteknisk epidemiologi som har förberetts tillsammans med Europol för gemensam fortbildning av personer med lärarfunktioner vid brottsbekämpande myndigheter och avdelningar för fältepidemiologi i medlemsstaterna.

Det framtida europeiska centrumet för förebyggande och kontroll av sjukdomar (som beslutades den 21 april 2004 av Europaparlamentet och rådet på förslag från kommissionen) kommer att bli en nyckelaktör när det gäller att ge medlemsstaterna och EU-institutionerna rådgivning och att genomföra övervakning och skyddsåtgärder på hälsoskyddsområdet.

3.8. Internationellt samarbete

Den 7 november 2001 enades G7:s och Mexikos hälsovårdsministrar och kommissionsledamot David Byrne om initiativet för globalt hälsoskydd, med målsättningar som motsvarar målsättningarna med EU-samarbetet på detta område. En incidentskala för riskkommunikation och anvisningar för motåtgärder vid olika scenarier har utarbetats mellan parterna i initiativet. Vidare har fortbildning rörande åtgärder vid smittkoppsutbrott och patientisolering genomförts, laboratorieförsök utförs inom ramen för en plattform för samarbete mellan laboratorier och riskkommunikation och samordning via ett för ändamålet inrättat nätverk har inletts. Samarbete om praktiska undersökningsmetoder, händelser som involverar kemiska agens och planering för att möta influensaepidemier pågår. I september 2003 genomfördes en utvärderingsövning som rörde smittkoppor (*Global Mercury*). Kommissionen leder arbetet inom plattformen för samarbete om biosäkerhets- och bioskyddsforskning. Ansvariga ministrar och kommissionen träffas regelbundet för att se över framstegen.

Kommissionen samarbetar med WHO i verksamheter som rör bioterrorism, dels inom ramen för Ottawainitiativet, dels i samband med WHO:s pågående initiativ för att förbättra verksamheten inom ramen för *Global Outbreak and Response Network*.

4. GEMENSKAPENS NÄTVERK FÖR SNABB VARNING

4.1. Kommissionens befintliga system för snabb varning i nödsituationer

Kommissionen har utvecklat sin operativa kapacitet att lämna bistånd i en rad typer av nödsituationer. Detta har lett till inrättandet av ett antal system för snabba insatser, exempelvis ett övervaknings- och informationscentrum för att underlätta och stödja ömsesidigt bistånd mellan de deltagande länderna, Ecurie-systemet (för radiologiska nödsituationer), Bichat (för biologiska och kemiska attacker och hot), Rapex (konsumenthälsa och konsumentskydd – aspekter som inte rör livsmedel), RASFF (konsumenthälsa i livsmedelskontext), EWRS (smittsamma sjukdomar), Europhyt (fytosanitära nätverk: bekämpning av organismer som är skadliga för växter), Shift (hälsokontroller vid import som är av relevans ur djurhälsosynpunkt) och ADNS (djurhälsa).

De enskilda nätverken består ofta av ett nätverk för utbyte av information (dygnetruntkommunikation) som tar emot och reagerar på varningar och vidarebefordrar information till och från medlemsstater och associerade länder eller IAEA:s centrum för snabba insatser i nödsituationer. Visserligen är dessa systems omfattning, förfaranden och syften inte alltid exakt desamma, men de bygger alla på målsättningen att kunna reagera snabbt och effektivt i nödsituationer. Befintliga nätverk och varningssystem har uppvisat utmärkta resultat och bevisat sitt värde när det gäller att hantera varningar och informationsflöden snabbt och effektivt. Framför allt har de bidragit till att skapa ömsesidigt förtroende och tillitsfulla förbindelser mellan de specialiserade myndigheterna.

4.2. Konsolidering av de beredskaps- och varningssystem som förvaltas av kommissionen

Information om ett hot eller en attack/katastrof som är omedelbart förestående eller håller på att utvecklas kan nå kommissionen via vilket som helst av kommissionens system för snabba insatser. Eftersom varningar ofta sänds ut via flera olika kanaler behöver kommissionen försäkra sig om att de relevanta uppgifterna omedelbart vidarebefordras till alla berörda kommissionsavdelningar och nationella myndigheter. Vissa nödsituationer kan vara så allvarliga och risken för att de förvärras till en allvarlig kris så stor att det blir nödvändigt med en övergripande samordning som omfattar i stort sett alla EU:s politikområden. Samarbete och samordning mellan alla berörda system för snabb varning (inklusive ett brottsbekämpningsnätverk och ett nätverk för känslig infrastruktur) är av avgörande betydelse vid en eventuell större terroristattack eller katastrof.

För att stärka sitt bidrag till kampen mot terrorismen kommer kommissionen att skapa ett säkert och övergripande system för snabb varning (Argus) som länkar samman alla specialiserade system för nödsituationer som kräver insatser på EU-nivå. Ett nytt centralt kontaktställe som bygger på befintliga strukturer inom kommissionen kommer att skapas. Det nya systemet kommer att ta hänsyn till de särdrag och den kompetens och expertis som kännetecknar de individuella och specialiserade systemen, som också i fortsättningen utför sina nuvarande funktioner. Eftersom det i inledningsfasen av en händelse (till exempel en explosion) ofta är oklart huruvida det är fråga om en olyckshändelse eller en terroristattack, kommer systemet inte att vara strikt begränsat till terroristattacker. Det bör i stället omfatta alla kriscentrum och snabbinsatsmekanismer som syftar till att garantera trygghet och säkerhet.

Utöver inrättandet av Argus bör det skapas ett kriscentrum i kommissionen, där företrädare för alla kommissionens berörda avdelningar skulle samlas i ett nödläge. Detta kriscentrum skulle ha till uppgift att samordna insatserna och bedöma vilka handlingsalternativ som är lämpligast och besluta om lämpliga åtgärder. Ett övergripande krishanteringssystem på EU-nivå förutsätter en enhetlig metod för riskanalys knuten till varje risknivå (bedömningar, säkerhetsnivå, typ av insats etc.). Därför är det viktigt att utveckla ett system för riskanalys som gör det möjligt att utlösa ytterligare säkerhetsåtgärder i allmänhet och, när så krävs, särskilda åtgärder. Medlemsstater som inte vill utlösa en viss åtgärd skulle kunna hantera ett specifikt hot genom alternativa säkerhetsåtgärder.

4.3. Ett EU-nätverk för brottsbekämpning

Den enda saknade länken i de system för snabba insatser som förvaltas på EU-nivå är ett varningssystem med avseende på allmän ordning och säkerhet. Det gäller såväl förberedelse inför och motåtgärder vid kriser som involverar brottsbekämpning. Insatser mot terroristattacker förutsätter medverkan från traditionell brottsbekämpning, utöver de nuvarande systemen. Det kommer att inrättas ett europeiskt nätverk för brottsbekämpning (*Law Enforcement Network*), som bör förvaltas av Europol. Nätverket bör vara i drift 2005. Det kommer att bestå av ett nätverk med tillträde på flera nivåer, som är i funktion dygnet runt sju dagar i veckan. Det skall särskilt kunna användas av de brottsbekämpande myndigheterna i EU, via de säkra kommunikationskanaler som Europol-nätverket förfogar över. När nationella brottsbekämpande myndigheter vänder sig till Europol via detta brottsbekämpningsnät måste även Argus meddelas, och vice versa. Europol skall inrätta ett särskilt operativt centrum som fungerar som kommunikationscentrum, med en Europol-tjänsteman i beredskap dygnet runt sju dagar i veckan. Den vakthavande Europol-

tjänstemannen skulle kunna stå i förbindelse med Europols sambandsmän vid Europols nationella kontor. Ett brottsbekämpningsnätverk skulle förutsätta att man antog operativa riktlinjer för hantering av varningar från nätverket och att man kom överens om parametrar för vilka kriterier som skall gälla för rapportering och om klassificering av händelser. Medlemsstaterna skulle behöva utse ett ansvarigt nationellt kontaktställe med behörighet att utfärda och ta emot varningar och vidta ytterligare åtgärder vid behov.

4.4. Ett EU-nätverk för varning och information om viktig infrastruktur

Som framgick av meddelandet om skydd av viktig infrastruktur i kampen mot terrorismen har kommissionen för avsikt att senast 2005 införa ett europeiskt program för skydd av viktig infrastruktur. Kommissionen anser att ett nätverk för varning och information om viktig infrastruktur (Ciwin) behöver inrättas. Argus bör stå i förbindelse med Ciwin på samma sätt som med andra system för snabba insatser.

TECHNICAL ANNEXES

ANNEX 1

1. MULTI-SECTOR RESPONSE FOR HEALTH PROTECTION

Chemical, biological, radiological and nuclear terrorism has direct consequences not only for people, but also for the environment, the food chain and for property. Preventing terrorist acts and mitigating their consequences requires a mobilisation of actors and resources in many sectors other than health. Of major importance to health security are the measures and actions in food, animal, plant and water safety.

1.1. Food safety

The EU has a broad body of legislation which covers primary production of agricultural products and industrial production of processed food. This legislative body provides different means to respond to situations in specific sectors. The measures that would be taken in response to a terrorist act in the food sector are not fundamentally different from those adopted by the EU in response to accidents in the recent past. The aspect of the fight against bio terrorism that needs developing is the organisation of upstream information, investigation and information-gathering within the territory of the EU and third countries as well as an improved cooperation between authorities and those working in the food chain and their education.

1.2. Animal safety

Many EU regulations exist in the area of animal safety. In response to animal health emergencies, the Commission will adopt urgent safeguard measures to supplement existing regulations. The Commission manages a bank of about 40 million doses of various antigens of the foot-and-mouth disease virus for the rapid formulation of vaccines. There is on-going reinforcement of banks of vaccines against foot-and-mouth, classical swine fever, avian influenza and bluetongue. Imports are subject to strict controls at the EU borders.

1.3. Plant safety

Structures specifically intended to prevent the abuse of plant protection products, which sample, analyse and inspect randomly and at regular intervals, are already in place in the EU. Phytosanitary laboratories exist in all Member States. Strict notification requirements are enforced and inspections are carried out in third countries for plants intended for planting and for specified plant products. A system is also in place for temporary safeguard measures in the case of an imminent danger of introduction or spread of harmful organisms.

1.4. Water safety

As regards water safety, EU laws on the quality of drinking water and on the quality of surface waters used for drinking water abstraction are been reviewed to check whether they sufficiently cover the requirements for constant monitoring of drinking water and other appropriate monitoring and early warning systems. Multi-barrier systems, the use of appropriate markers at key points and the introduction of and adherence to the HACCP system by suppliers are being promoted in the context of the programme on health security to enhance safety and confidence in early detection of infective agents and toxicants.

ANNEX 2

1. ACTIONS IN OTHER FIELDS

1.1. Enhancing the protection of the external border with regard to the movement of goods

As the EU is a Customs Union, the protection of the Internal Market relies exclusively on the mechanisms in place at the external border and their efficient application.

The fight against terrorism or any other external threat relies on the capacity of the national customs authorities to block entry at the border of all goods that could present a danger to the EU while not hampering legitimate trade. With this in mind the Commission presented a Communication to the Council on the role of customs in the integrated management of the external border (COM(2003) 452).

Questions such as a common approach to risks or guaranteeing an appropriate level of human resources and equipment are examined in this Communication and further action in this area both by the Commission and the Member States is under consideration.

At the same time, agreement between the Community and the United States in the framework of their "Container Security Initiative" has been achieved. Bilateral negotiations on its implementation are continuing.

1.2. Export control lists

The EU has a compulsory regime for the control of exports of dual-use items and technology which contains lists of radiological, nuclear, biological and chemical agents etc. for which strict provisions linked to international non-proliferation regimes and export control arrangements apply. In the area of exports of dual use technologies (civil technologies which can be used for military purposes in particular for production or delivery of Weapons of Mass Destruction), "the responsibilities of exporters of dual use items as defined in Regulation 1334/2000 (legal and natural persons) in ensuring that exports of dual use technologies does not contribute to the development of Weapons of Mass Destruction by terrorists are extremely important. It is increasingly recognised that regular dialogue between exporters and national authorities and regular information and awareness raising by national authorities vis-à-vis their dual use suppliers are a prerequisite for the efficient implementation of Regulation 1334/2000.

At EU level, a working group established by the article 18 of the Regulation 1334/2000 has met regularly and facilitated interaction between EU Member States' authorities responsible for issuing export licenses of dual use items and exporters. However, the Commission is conscious that this dialogue can be improved and has started to consider options for such improvement which have been shared with UNICE at the highest levels as a follow up to the Thessaloniki Action plan against the proliferation of WMD (which includes a number of actions aiming at strengthening the community export control regime and at making the EU a leading player in the international export control regimes).

Concerns over the adverse impact of controls on public health activities, such as barriers for and delays in the transport of agents, samples, reagents and specimens for tests and comparisons, persist among national public health agencies and laboratories. Commission services have raised the attention of the EU Member States in 2002 on the risks that delays arising from the implementation of national- (EC) export control legislations in a number of important suppliers of relevant dual-use biological technologies (EU and non EU such as USA, Japan, Australia, Canada) might create in case of a public health crisis whose solution would imply quick international cooperation and move of sensitive dual use items across international borders.

The Commission has made a number of proposals for follow up regarding the strengthening of the community export control regime in the enlarged EU. In particular the Commission has drawn the attention of the EU Member States and of key third countries to the risks that non membership of new EU Member States in export control regimes such as Missile Technology Control Regime and Wassenaar Arrangement present in terms of weakening of the international export control regimes and for the very functioning of the Community export control regime due to the single market for dual-use items. The Commission has coordinated the Task Force in charge of the Peer Reveiws of Member States' application of Regulation 1334/2000 in conformity with the Thessaloniki Action Plan. Drawing on the peer review visits which are now finished, the Task Force will present a report to the WP Dual Use with suggestions for follow-up which should be of interest not only to the export control licensing officers of the EU but also to all the EU actors involved in the fight against terrorists getting access to dual use technologies in the EU.

Resolution 1540 of the UN Security Council which calls for all States to adopt measures to ensure that terrorists do not access relevant dual use technologies contains important provisions regarding controls of exports of dual use items. The Commission is contributing to the work carried out in the UN Committee 1540 established to monitor the implementation of this Resolution. The Commission has prepared its contribution on the aspects of the implementation of the Resolution which is of EC competence and it has been agreed that all Member States will mention it in their national report to the UN committee in charge of Resolution 1540.

1.3. The EU Solidarity Fund

Bearing in mind the significant costs involved after a major terrorist attack or natural disaster there exist a need to alleviate the financial consequences for those affected by it. The Commission is currently reviewing the possibility of a common approach to emergency situations through a revised EU solidarity fund (in addition to national compensation schemes) with the objective to provide financial aid to cope with emergency situations in the aftermath of an unforeseen crisis (COM(2004) 487). Such an instrument would provide funding to give support to victims of terrorism as well as to alleviate the effects of other natural and/or man-made disasters or public health crises.

Support to the victims and their families as well as contributions to rehabilitations efforts must be an integral part of the response to terrorist attacks in a society bound by solidarity. The Commission is currently working on different aspects of this response and implementing a pilot project agreed upon by the Parliament to support the financing of projects intended to help the victims to recover and to raise awareness of the public against terrorist threat.

1.4. Research and technology development

Following the different requests from the Parliament and the Council, the Commission has started a Preparatory Action entitled "Enhancement of the European industrial potential in the field of Security research 2004-2006", with a view to contributing to the improvement of the European citizens' security and to reinforce European technological and industrial potential in this area. This Preparatory Action covers the period 2004-2006 and addresses five main areas, including the protection against terrorism.

A Group of Personalities (GoP) was established in 2003 and tasked to propose key orientations, principles and priorities for a future European Security Research Programme (ESRP). The GoP report describes the essential elements of a **"**European Security Research Programme" (ESRP) and its contribution to address the new security challenges of a changing world. Its main recommendations include:

- The establishment of an ESRP, from 2007 onwards, with funding of at least 1 billion Euros per year, additional to currently existing resources,

- The creation of a **"**European Security Research Advisory Board" to define strategic lines of action, user involvement, implementation mechanisms and a strategic agenda for the ESRP,

As a follow-up, the Commission adopted on 7 September 2004 a Communication entitled "Security Research: The Next Steps" (COM(2004) 353) to initiate a debate with the Council and the Parliament. It subscribes to the main thrust of the report and indicates steps to be taken to progress the activity:

- Consultation and cooperation with stakeholders, especially via the "European Security Research Advisory Board" to be established in 2004.

- Development of an ESRP, to become, from 2007, a specific programme within the 7th Framework Programme of Community Research.

- Ensuring an effective institutional setting, taking into account Common Foreign and Security Policy and European Security and Defence Policy and other relevant Community policies (e.g. fight against terrorism including bio-terrorism, cross border control, transport, environment,…), and developing cooperation and synergies with the European Defence Agency.

- Establishing a governance structure responding to the needs of security research work in terms of contract, participation and funding.

In fields directly related to biological and chemical terrorism, the 6th Framework Programme's Scientific Support to Policies activities covers "Civil protection (including biosecurity and protection against risks arising from terrorist attack) and crisis management". Research is currently ongoing on biological agents, risk assessment, crop bioterrorism and modelling the propagation of bioterrorist agents. The Commission can also call upon the advice of the EU Research Group on Countering the Effects of Biological and Chemical Terrorism, encompassing experts from the Member States was established as a follow up to the Research Council of 31 October 2001.

The Commission has developed real time systems for emergency management (e.g. to help emergency response in transport accidents involving dangerous substances). Similar systems could be developed as early warning to address deliberate attacks in the areas of civil protection and health security. The Commission will further work on the establishment of a European level threat assessment methodology.

Improved surveillance on disease monitoring could be supported by the Commission's Joint Research Centre through the development of real-time monitoring networks, integrating normalised instrumentation (e.g. on capture systems for biological vectors) and sensors, remote sensing data, and meteorological data, which then feed into models that can provide alerts in the case of an outbreak, predict the spreading of diseases and be used to take preventive actions. In addition to disease monitoring, other vulnerabilities in the food chain can be reduced by improved traceability systems (e.g. in the cold chain, in feedstock and in food products), where the Commission can use its expertise developed in animal and meat traceability.

In addition, the Commission's services has substantial experience in the analysis of lessons learned concerning the management of past industrial and natural disasters, it can expand on this experience to collate and analyse data concerned with deliberate attacks on installations. The information could be conveyed to national civil protection agencies thereby contributing to the development of appropriate prevention, preparedness and response measures to address deliberate terrorist threats.

Further improvement and validation of Commission and external dispersion models of radioactive substances for the consequence modelling of various types of scenarios including 'dirty bomb explosions' will be supported by the Commission's Joint Research Centre. Other improvements include extending the geographic coverage of existing dispersion models to the entire EU territory, and integration of existing dispersions models within Commission interactive impact analysis map-based tools to provide the dispersion models with additional functionality in order to improve their scenario and impact analysis functionalities (such as estimating affected population and critical infra-structures within the vicinity of the incident). Development of statistical techniques will improve the Commission's early warning rapid alert system on outbreaks of communicable diseases by further studying bio-terror related incidents and outbreaks at large.

1.5. The Commission's internal rules of procedure for crises

On 5 March 2003 the Commission adopted a Decision[1] amending its internal Rules of Procedure for crises which directly affect the safety, operation and integrity pf the Commission in terms of persons, buildings and information. In this regard on 26 March the Commission adopted a second Decision[2] on security in crisis situations which institute operational procedures for a new crisis management structure.

---

1 Minutes of the 1603rd meeting of the Commission of 5 March 2003, point No 9: doc. No C(2003) 744/2.

2 Written procedure No E/479/2003: document No C(2003) 972 of 21 March 2003.